

Thordis Elva og Tom Strangers bog *Rejsen mod tilgivelse* handler om to mennesker, som i fællesskab bearbejder deres fortid. Han begik et seksuelt overgreb mod hende. Tilbage i tiden var de kæresten i Island. Hun var derfra, han kom til Island som udvekslingsstudent fra Australien. Overgrebet har mærket dem begge. Bogens ramme er Thordis og Toms møde i Sydafrika flere år senere. Gennem samtale og konfrontation med deres egne og den andens følelser kæmper de sig frem imod en afklaring efter den forfærdelige begivenhed. Det er en pointe i bogen, at de mødes på et sted, som er fremmed for dem begge.

De har skrevet bogen i fællesskab. Thordis har et klart journalistisk og dramatisk talent som forfatter, og hun er god til at sætte ord på sine egne følelser. Tom er uddannet ungdomsarbejder og leder af en institution. Han er mere indadvendt end hun. Gennem bogens tekst virker det sandsynligt, at Thordis og Toms livsvalg og personligheder er resultater af overgrebet.

Ingen af dem forstod det fuldt ud, da katastrofen skete. Men følelsesmæssigt fik det voldsomme følger for dem begge, for deres selvbillede, for deres forsøg på at etablere nye forhold og for hvordan, de forholdt sig til deres familier. Som en af de vigtigste ting blev det en langsom opslidende kamp at erkende det lige præcis, som det var: Det var voldtægt. Han tog sig til rette med magt og brugte hende til at tilfredsstille sig selv, mens hun var hjælpeløs.

Voldtægten var et ubalanceret magtmisbrug. Det var den værste grad af ulighed. Med udgangspunkt i katastrofen prøvede Thordis og Tom i lang tid hver for sig at tage den umenneskelige ulighed, de var en del af, ind over sig. Det var Thordis, som efter nogle år tog kontakt med Tom via email. De fortsatte med at skrive sammen. Det førte til et møde en uge i Sydafrika, noget, som var både chancebetonet og kostbart og for Thordis medførte advarsler fra ægtemand og familie. Ægtemanden venter på hende i Island. Ingen vidste, at Tom rejste til Sydafrika.

Tom brugte fysisk magt, da han voldtog Thordis. Jeg tror, at magtforholdet skiftede i Thordis favør, da hun sendte mail til ham. Men Thordis vil ikke have magt, heller ikke moralsk magt, skønt hun kæmper med det. Thordis overordnede projekt er, at hun vil gøre sig fri af overgrebet ved at have kontakt med Tom og tilgive ham, eller forsøge på det. Men det er ikke let. En ting er, at Thordis på sin mentale rejse godt ved, at magtforhold fra begge sider skal afvikles, noget helt andet bliver at gennemføre det.

Toms styrke viser sig ved, at han ærligt erkender det, som skete. Han er dybt præget af skam, skyld og ødelagt selvfølelse. Hans første ønske er at frigøre hende. Det er muligvis på en måde ædelt og måske, hvad man overfladisk kunne forvente af ham. Men der melder sig nogle spørgsmål: Er det hans projekt at frigøre hende? Han er netop mere afmægtig end hende, når magtforholdet er vendt. Hvad kan en magtesløs mand gøre med kvinden, han har gjort ondt? Og dernæst: Hvordan kan en voldsmand frigøre sig selv fra det, han har gjort? Et svar er muligvis, at det ikke drejer sig bare om hende eller om ham, men om det, som muligvis kan ske imellem dem.

Men at offer og voldsmand forholder sig udviklende til hinanden er et tabu. Så hvordan rejser Thordis og Tom hver for sig og sammen imod frigørelse? Hvilke konkrete redskaber bruger de?

Vigtige svar er, at begge ønsker at komme videre. Begge har tro på, at det kan lykkes. Begge er modige. Begge er ærlige så langt ind i sjælen, som de kan se. Og jeg tror, at de begge ved, at det bedste, de kan gøre, er lade den konfronterende, kærlige og ærlige samtale fortsætte og fortsætte, indtil der ikke kan siges mere.

Det er vigtigt, at de mødes ansigt til ansigt. De gør almindelige ting sammen, ikke som afledning, muligvis dog som nødvendige timeouts. De tager fx bussen til apartheid-fængslet, hvor en tidligere fange viser rundt. På spørgsmålet om han kan tilgive sine vogtere, siger den forhenværende fange, at selvfølgelig kan han det. Thordis og Tom mærker sig ordene. Et vigtigt og alligevel enkelt redskab for Thordis og Tom er at skiftes til at fortælle deres livshistorie. Det bliver klart for dem begge, hvordan deres skæbner er sammenflettet, selv om de bor på hver side af jorden, men også at der er mange ting, som ikke har noget med den anden at gøre. Det er frigørende at sortere. Historiernes kronologi hjælper dem at holde sig på sporet, når det er svært. De kæmper imod deres egen manipulering med fortiden.

Tom prøver at bekæmpe skyldfølelse og selvmedlidenhed og erkende, at han havde et valg dengang, og at han så valgte at voldtage. Han prøver at tage på sig, at det var netop ham, som gjorde det, det var ikke en ydre omstændighed og heller ikke en tilfældighed, at det skete. Og Thordis medvirkede ikke til hans handling. Alligevel går det hele tiden igennem hans hoved: "Jeg ville ønske, jeg kunne sige, hvorfor jeg gjorde det ... jeg voldtog dig ...". Det er svært for ham at møde sin egen umenneskelighed.

Det vil gå for vidt at fortolke betydningen fra forfatterens navne ind i bogen. Thordis er stolt af sit nordiske navn og identificerer sig med dets styrke. "Tom" er et nordisk såvel som engelsksproget navn. Det har dobbeltbetydning i nordiske sprog. "Stranger" er et engelsk-klingende efternavn med en dobbeltbetydning. Men bortset fra at Thordis er glad for sit navn, og at hun kan finde på at drille Tom med Stranger-navnet, gives navnene ikke betydning.

Men man kan spørge, hvem Tom er, når han befrier sig for skyldfølelser og skam, og han muligvis også bliver tilgivet af sit offer? Hvad kommer der så frem hos ham? Hvilken identitet? Må han underkaste sig selv evig selvansagelse med spørgsmål om, hvorfor han gjorde det onde? Eller er der en udvej for ham? Hele temaet – forsoning efter overgreb – er provokerende. Og et grundigt arbejde med dette stof medfører faktisk spørgsmålet: Hvad finder Tom inde i sig selv, når han er færdig med sin rejse? Jeg udfordrer læseren på det punkt.

For Thordis er det anderledes. Hun fremstår som det, man populært kan kalde et stærk person. Hvilket altid har en bagside af sårbarhed. Hun er selv klar over det og vil ikke bare udfylde den skabelon. Hun konfronterer sig med Tom for at finde noget andet i sig selv end skæbnens styrke. Men skæbnen er en listig herre. Hvis man netop kæmper imod ham, vil man ikke vinde. Så, hvordan konfronterer Thordis uden at ønske overmagt? Hvad gør Thordis med sig selv, hvad finder hun på sin mentale rejse? Også det er en udfordring til læseren.

Går vi ud fra bogens overflade, har Thordis og Tom rejst sammen fysisk og mentalt. Arbejdet med at skrive og udgive deres oplevelser er en vigtig del af deres udforskning. Der er ingen terapeut med til Sydafrika, men deres dagbøger bliver til en bog, som gør læserne til deres terapeutiske vidner. Det er godt at have vidner, når man går igennem vigtige spring i udvikling.

Bogen er en vægtig debatbog både på overfladen og i de mulige dybere lag. Muligvis kan den være en øjenåbner for fagfolk på grund af de mange paradokser i kontakten mellem de to personer. Og Thordis og Toms bog vil være god at læse for ofre og overgribere, som tør give sig i kast med den.

Af Jan Rimau, psykolog og psykologspecialist

